

अ.क्र. घटकांची नावे

1) प्रस्तावना

2) उद्दिष्ट्ये

3) पर्यावरणाची तत्वे

4) वापरलेली साधने

5) प्रकाशप पद्धती

6) निष्कर्ष

नाव :- सायना गुरुनाथ म्हात्रे.

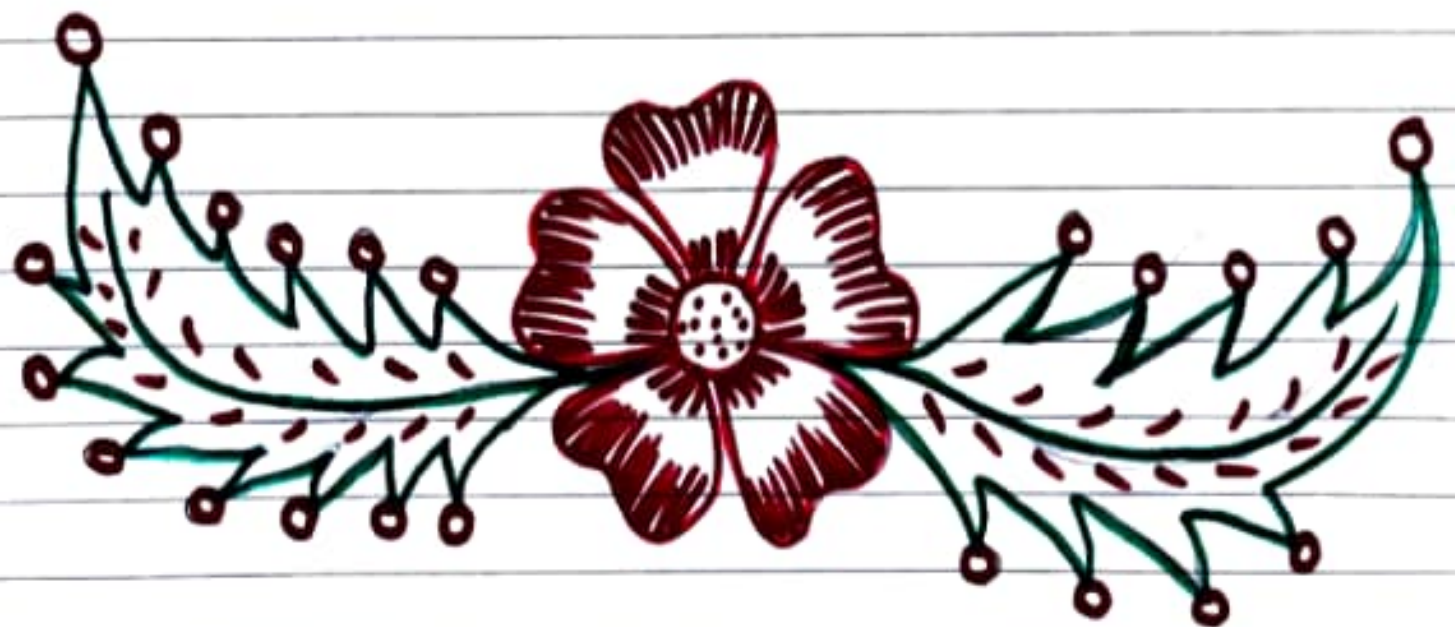
इयत्ता :- SY. Bcom.

कॉलेजचे नाव :- जनता शिक्षण मंडळ
अभिबाग.

विषय :- पायाभूत अभ्यास.

प्रकल्पाचे नाव :- पर्यावरणीय तत्त्वे.

शेल्फ नं. :- EC 99.

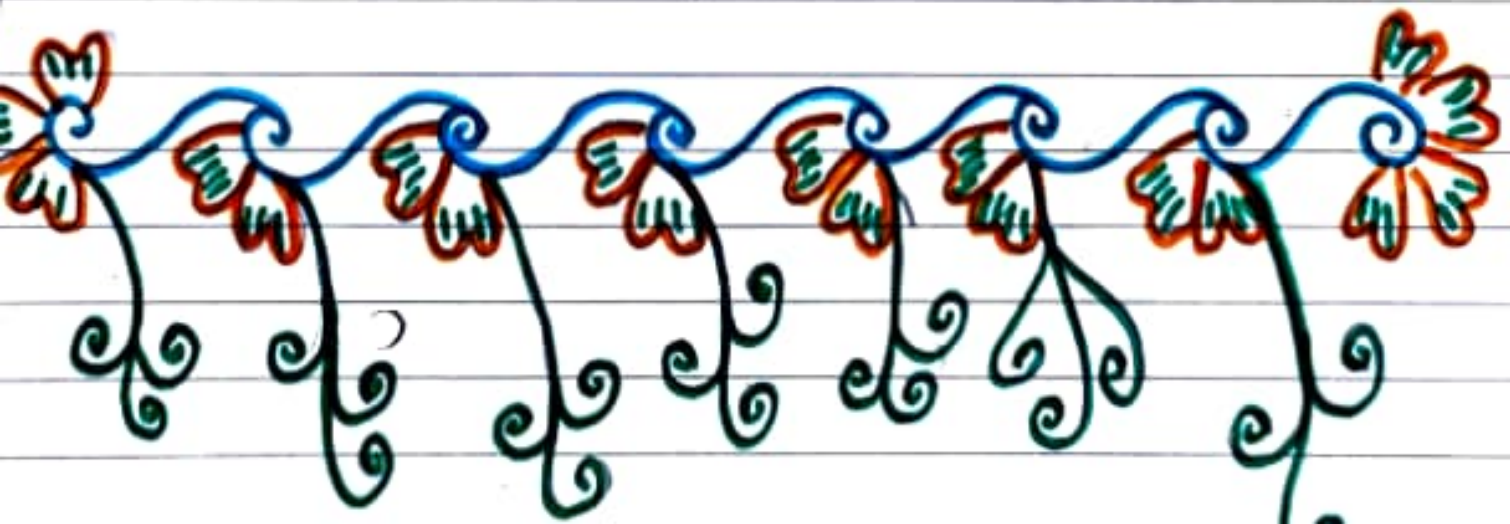

* प्रस्तावना *

PAGE: 1
DATE: / /

आजच्या सकार्शकीच्या युगामध्ये मानव आणि पर्यावरण यांचा संबंध सारखा येतो. पृथ्वीवर अस्तित्त्व असणारी जीवसृष्टी हा पर्यावरणाचा एक मूळभूत घटक आहे. म्हणूनच जीवसृष्टीवर पर्यावरणातील घटकांचा जसा कायम परिणाम होतो. तसाच जीवसृष्टीचाही पर्यावरण व्यवस्थेवर होत असतो. पर्यावरणातील वातावरणाचा तसेच त्यामधील बदलांचा जीवसृष्टीवरील अजैविक व जैविक घटकांवर सतत परिणाम होत असतो. या घटकांच्या परिणामांचा अभ्यास अनेक वैज्ञानिकांनी केला. डार्विन, रिटर, हॅकेल, बकल व ओडम या वैज्ञानिकांनी जीवसृष्टी, मानव आणि पर्यावरण या संदर्भात केलेली संशोधने आजही पायाभूत ठरत आहेत.

एकोठिसाव्या शतकापासून जीवसृष्टी, पर्यावरण व त्याचा मानवावर होणारा परिणाम यांचा शास्त्रीय अभ्यास मोठ्या प्रमाणावर सुरु झाला आणि या मधूनच पर्यावरण अभ्यासास उपयुक्त परिस्थितीकी शास्त्र ही विज्ञानशाखा सुरु झाली.

* उद्दिष्टे *

PAGE: 2
DATE: / /

- 1) पर्यावरणातील निरनिराळ्या घटकांचे संशोधन करणे.
- 2) पर्यावरणातील नियोजनाची रूपरेखा तयार करणे.
- 3) पर्यावरणाच्या विविध घटकांना प्रदूषणमुक्त ठेवणे.
- 4) मानवाच्या प्रदूषणाच्या परिणामांतून वाचविणे.
- 5) अवयवून होत असलेल्या सजीवांना संरक्षण देणे.
- 6) पर्यावरण व्यवस्थापनासाठी साहित्य संग्रह करणे.
- 7) जैवविविधतेचे परिक्षण करणे.
- 8) स्वच्छ तंत्रज्ञान उत्पादन संकल्पना स्वीकारणे.
- 9) पर्यावरण संधारणासाठी नियम व कायदे करून त्यांची अंमलबजावणी करणे.
- 10) व्यवस्थापनासाठी नियोजन केलेल्या उपायांच्या परिणामांची तपासणी करणे.
- 11) पर्यावरण शिक्षण देण्याची व्यवस्था करणे आणि समाजात जाणीव व जागृती निर्माण करणे.

* पर्यावरणाची तत्वे *

PAGE: 3
DATE: / /

मानवाच्या जीवनाशी निगडित असणारे घटक म्हणजे पर्यावरण. पर्यावरणाच्या संवर्धनासाठी काही मार्गदर्शक तत्वे आहेत. ही तत्वे पर्यावरण निर्णयामध्ये महत्त्वाची भूमिका बजावतात. त्यांपैकी महत्त्वाची तत्वे पुढीलप्रमाणे आहेत.

9) निरंतरता :-

निरंतरता किंवा शाश्वत हे पर्यावरणाचे महत्त्वाचे तत्त्व आहे. पर्यावरणाचे मोठ्या प्रमाणावर जैविक प्रणाली म्हणजे जीव सृष्टी आहे. यामध्ये मानवाचाही समावेश होतो. ही जीवसृष्टी निरंतर सुस्थितीत राहिली तरच पृथ्वीवरील सजीव सुखाने समाधानाने राहतील. जैविक प्रणाली राहण्यासाठी अनिश्चित काळापर्यंत विविध उत्पादनक्षम तळ, दिव आणि निरोगी पाणथळ जागा आणि जंगले ही निरंतरतेची संघटित तत्वे म्हणजे शाश्वत किंवा निरंतर विकास होय. यामध्ये पुढील शाश्वत विकास व पर्यावरण शास्त्र या विषयांच्या अभ्यासाचा समावेश होतो.

- अ) पर्यावरण
- ब) आर्थिक
- क) राजकीय
- ड) सामाजिक

सामाजिक विकासाचा परमोच्च बिंदू म्हणजेच शाश्वत विकास होय. आणि शाश्वत विकासातून आर्थिक विकास, सामाजिक विकास व पर्यावरणीय विकास म्हणून ओळखले जाते.

शाश्वत विकासाचे हे चारही खांबे अतिशय महत्त्वाचे आहेत. निरंतर किंवा शाश्वत विकासामध्ये नैसर्गिक पर्यावरणाचा नाश न करता किंवा कमी न करता मुलभूत गरजा पूर्ण करण्यासाठी स्थानिक व वैश्वीक प्रयत्नांचे संतुलन केले जाते.

जैव विज्ञान

आणि

जनुकाय

आमिथांकी

जैव तंत्रज्ञान

एकविसाव्या शतकाच्या उंबरठ्यावर जसे अज्ञानाना मानवी जीवन गणिक सुखकर बनविण्याच्या दृष्टीने 'जैवतंत्रज्ञाना'चा विचार होतो स्वाभाविक आहे. तसे पाहिले तर 'जैवतंत्रज्ञान' हा परवतीचा शब्द गेल्या २० वर्षांत खूपच रुढ झाला आहे. वर्तमानपत्रे व इतर माध्यमांतून खूपच डीबद्दल गोडी बहुत कल्पना मराठी भाषिकांना आलेली आहे. परंतु त्यावरून बहुदंगी व बहुरूपी रूपांची माहिती मिळत नाही किंवा त्याची व्याप्ती, विस्तार यांचे आकलन होत नाही. तसेच मातृभाषेत शिकणाऱ्यांची संख्या दिवसे-दिवस घटत चालल्याने व ज्यांनी मातृभाषेचा अट्टहास काय करून नेटाने मराठीतच शिक्षणक्रम पूर्ण केला. त्यांच्या मराठी जैवतंत्रज्ञानाचे ज्ञान अपुरेच आहे. त्या दृष्टीने विचार करताना विज्ञानाबद्दलची जैवतंत्रज्ञानाची बौद्धिक व तांत्रिक भूक भागविण्याचे यामुही आहे.

जेव्हाच्या अथवा उग्राच्या शरीरातील पेशी घेऊन त्यापासूनच संपूर्ण बाबींवर मात करणाऱ्या दृष्टीने 'जैवतंत्रज्ञान' संपूर्णपणे सज्ज आहे व त्याच्या अधिकारांत आणिते अतिपत्यात अनेकानेक नवनवीन शोध लागत आहेत. खरे म्हणजे जैवतंत्रज्ञान म्हणजे अनेक क्षेत्रातील देशांची जननी आहे. प्राथमिकरीत्या याचा वापर आंबवण्याच्या प्रक्रियेत केला जातो. मात दाह, प्रतिजैविके, जीवनसत्त्वे व सेंद्रिय आम्ले तयार केली जातात. याला बुरशीपासून ते अनेक विविध शुष्कजीवांचा वापर होतो.

जैवतंत्रज्ञानाचा वापर करून अल्कोहोल, जैव वायू, हायड्रोजन वायू अशा अपारंपरिक उर्जास्रोतांची निर्मिती करता येते. सांडपाणी - विनिचोगाकारितेचा वापरही जागरी घंत्रशामुग्री हे जैवतंत्रज्ञानाचे उत्तम आवरण आहे.

नाव - प्रध्या किशोर कार्नेकर

इयत्ता - S.Y. B.com (c)

ह.क्र. - Fc.520

विषय - प्रायाभूत अभ्यास

प्रकल्पार्थे नाव - उपग्रह तंत्रज्ञान

प्रायाभूत
अभ्यास -

उपग्रह
तंत्रज्ञान

अनुक्रमिका

अ. क्र	घटक	.....
1)	प्रस्तावना	
2)	इतिहास / पूर्वकाल	
3)	उद्दिष्ट्ये	
4)	भाषाविद्याया वेद्य	
5)	वैश्विक सहयोग	
6)	उपग्रहारा प्रकार	
7)	उपयोग	
8)	संदर्भ	
9)	अह्वाकन	
10)	महत्वाच्या व्यक्ती	

प्रस्तावना

अंतराळ किंवा उपग्रह तंत्रज्ञान हे विविध प्रकारची माहिती मिळवण्यासाठी महत्त्वाचे आहे. अंतराळातील प्रवेश, अंतराळातील संचनेचा वापर यासाठी याचा उपयोग केला जातो. उपग्रह हे तयार करून अवकाशात पाठविले जातात. हे उपग्रह पृथ्वीभोवती फेकेत फिरत असतात. भारतीय अवकाश संशोधन संघटना ही अंतराळाविषय उदा. ग्रहाविषयीचे संशोधन, विकास तसेच दूरसंदेशवहन, पर्यावरणीय निरीक्षण इत्यादी प्रयत्न करित आहेत. तसेच अमेरिकेची NASA (National Aeronautics & Space Organization) ही संस्था उपग्रह तंत्रज्ञानासाठी कार्य करित आहे. सध्या अवकाशात सुकून ६५९६ उपग्रह पाठविले आहेत. त्यापैकी ११४८ उपग्रह कार्यरत आहेत. अमेरिकेने ३७६, युरोपने १२९, रशियाने १२४, चीनने १०६, भारत २९ भवते उपग्रह अवकाशात पाठविले आहेत.

त्यापैकी भारतीय अंतराळ संशोधन संस्था ही भारत सरकारच्या अखिल भारतीय अंतराळ संशोधन केंद्राच्या जगातील मशा प्रकारच्या अग्रगण्य संशोधन संस्थांपैकी एक मशी संस्था आहे. कार अखिल भारतीय सुरू असलेल्या या संस्थेचे सन १९६९ मध्ये आधुनिकीकरण करण्यात आले अनेक शास्त्रज्ञांच्या मार्गदर्शनाखाली इरगोने (Indian Space Research Organization) हे लघु रूप आहे. तिच्याकडे असलेले प्रक्षेपण यानांच्या सहाय्याने भारतातील व विदेशातील अनेकांसाठी प्रक्षेपणे केलेचे तसेच कार्य पूर्ण केले. इरगोपाशी तिच्या स्वतःच्या अनेक उभारव्या आहेत. द्विपक्षीय आणि अनेक पक्षीय करारामुळे ती संस्था जागतिक देश समूहाशी कार्यरत आहे. आज उपग्रहांच्या संशोधनामुळे अनेक प्रकारचे महत्त्वाची कार्ये सहप्रवणे होत आहेत. उपग्रहतंत्रज्ञानामुळे अनेक देश एकमेकांना भळखितरित्या जोडले गेले आहेत. तसेच क्षेत्रांमधील अभ्यास व आश्चर्या सहज समजतो. त्यामुळे अधिक रूची प्राप्त होते. भारतीय शास्त्रज्ञांनी उपग्रह तंत्रज्ञानात अधिक प्रगती केली आहे.

उद्दिष्ट्ये

- 1) उपग्रह तंत्रज्ञानाचा अभ्यास करणे.
- 2) अवकाश तंत्रज्ञानाचा विकास कसा करावयाचा यांची उत्तरेउत्तर माहिती मिळविणे.
- 3) तंत्रज्ञानाचा उपयोग राष्ट्रीय कार्यात करणे.
- 4) उपग्रह तंत्रज्ञानाचा आणि भारतीय अवकाश संस्था यांचा निर्माण होणारा प्रगतीचा आढावा घेणे.
- 5) उपग्रह तंत्रज्ञानाचा उपयोग करून अविष्याचा वेद्य घेणे.
- 6) उपग्रह तंत्रज्ञानाचा वापर करून दूरसंप्रेषण तसेच दळणवळण क्षेत्राची माहिती घेणे.
- 7) उपग्रहाचे प्रकार अभ्यासेने.
- 8) उपग्रह तंत्रज्ञानाचे होणारे उपयोग लक्षात घेणे.
- 9) उपग्रह संग्रहण कार्यात भाग घेणाऱ्या देशाची नावे अभ्यासेने.
- 10) उपग्रह तंत्रज्ञान संग्रहण कार्यात ज्यांनी महत्त्वाची भूमिका बजावली आहे. त्यांची नावे व माहिती मिळविणे.

Name :- Geethima Suresh Kator

SID :- S Y Bcom   Div :- A

Roll NO :- FC 74

Subject :- Foundation Course -II

Project Name :- UPSC Exams

Sr.No.	INDEX	Pg
1	Introduction	1
2	Meaning	2
3	History	3
4	Three stage of the Examination	4
	1) preliminary	to
	2) Mains Examination	7
	3) personality Test	
5	Eligibility	8 to 9
6	Age of candidate	10 to 11
7	Conclusion	
8	Reference	12

led by the British and considered to accomplish innocence and consensus across the country via this steel shelf time - honored in 1926, the civil service was transformed in the post-independence period. It was Sardar Patel who supported the adoption of an All India Services in newly dominant India for the steady functioning of the administration.

Union public service Commission conducts the civil services exam to recruit candidates for different All India Services and central civil services for various departments of the government of India. The civil services exam is also called an IAS exam.

Reference

I refer following links for completing this project.

1. Wikipedia.org